

SOS Racisme, Danmark
Nørre Allé 7
2200 København N.
sos@sosracisme.dk
www.sosracisme.dk

København d. 11. august 2024

Til Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (star@star.dk),
Att. Annette Schrum (asc@star.dk),
og Charlotte Schilder-Knudsen (csk@star.dk)

Høringsvar fra SOS Racisme på: Udkast til lov om ændring af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om aktiv socialpolitik, integrationsloven, danskuddannelsesloven og ligningsloven. (En ny arbejdspligt til borgere som ikke opfylder opholdskravet og beskæftigelseskravet i kontanthjælpssystemet). STARs j. nr. 2024-236

SOS Racisme Danmark takker for at have fået tilsendt lovforslaget med høringsfrist 12. august 2024.

SOS Racisme håber inderligt, - selv om forslaget er resultatet af en politisk aftale af 13. oktober 2023 mellem partierne A, V, M, Æ og O - at folketingsmedlemmerne besinder sig og forkaster forslaget af de grunde, vi har beskrevet i høringsvaret.

Vi ser lovforslaget som endnu et stykke diskriminerende såkaldt "værdipolitik", som går ud på at fratage rettigheder og værdighed fra udlændinge og etniske minoriteter i Danmark inkl. flygtninge, samt fra danskere der har været i udlandet i over et år af de seneste 10 år, og som ikke i de sidste ti år har haft mindst 2,5 års fuldtidsarbejde, og som modtager SHO-ydelse el. kontanthjælp.

Efter en sammenfatning beskrives punkterne nedenunder mere detaljeret

- A. Diskrimination
- B. Bureautisering og øget kontrol og sanktioner
- C. Danskuddannelse og andre uddannelsesmuligheder mindskes
- D. Fattiggørelse, børnefattigdom
- E. Ingen kvindefrigørelse gennem arbejdspligt
- F. Ingen nytteværdi i forslaget. Det er dyrt og skader dem, det berører
- G. Alternativer, der kan lette adgangen til arbejdsmarkedet, evt. forudgået af afklaring om pension.

Sammenfatning

Diskrimination – ikke kvindefrigørelse; tvangsarbejde skal elimineres, staten skal bidrage hertil.

Tiltaget med 37 timers arbejdspligt har været anført som et middel til kvindefrigørelse for kvinder fra ikke-vestlige lande, som har en noget lavere beskæftigelse end danske kvinder. Formodningen om den øgede ligestilling ved tiltaget hviler på fordomme om, at en lavere beskæftigelse af kvinder med rødder i udlandet end af danskfødte kvinder, skyldes mandens undertrykkelse af kvinder og mandens direkte forbud mod at kvinden kommer på arbejdsmarkedet. Det er nok rigtigt i få tilfælde, men er efter vores kendskab ikke udbredt.

Da mange danske kvinder i 1960'erne og 1970'erne kom på arbejdsmarkedet og fik egen løn, fik kvinderne mere selvstændighed og det er ste som en del af grundlaget for kvindefrigørelsen i Danmark i 1970'erne. Der er derimod ingen kvindefrigørelse at se i det, som lovforslaget beskriver, bl.a. fordi kvinderne ikke får løn, og ikke kan bestemme om de vil pålægges pligtarbejde eller ej.

For SOS Racisme at se, er forslaget diskriminerende efter nationalitet: det undtager dog personer fra EU/ EØS, som ikke tolererer diskrimination af deres statsborgere, samt de ukrainske fordrevne, som reelt er krigsflygtninge, men er på en særlov, der søges forlænget til marts 2026.

Formålsløst, ulønnet pligtarbejde i "nyttejobs" – uden tidsmæssig afgrænsning må betragtes som noget negativt, og det bliver endnu mere negativt og nedværdigende, når det ledsages af alvorlige økonomiske sanktioner ved udeblivelser uden gyldig grund. *Lovforslaget er formentlig i strid med ILO's konvention: Bekendtgørelse af konvention om afskaffelse af tvangsarbejde, BKI nr. 65 af 07/11/1958¹, som Danmark er medlem af, og som trådte i kraft i 1959.*

Stigmatisering og formålsløshed

Skal man sammenligne lovforslaget om arbejdspligt og nyttearbejde med noget i Danmark, må det være en genindførelse af den arbejdspligt, som beboerne i fattiggårdene havde for ca. 100 år siden. Ofte hårdt arbejde, som førte til mere udstødning og stigmatisering.

Og der er andre europæiske eksempler at sammenligne med:

Indtil murens fald var der arbejdspligt i flere østeuropæiske lande, men meget arbejde var ikke særlig nyttigt eller effektivt.

Eller episoden fra filmen: Schindler's liste, hvor jøder fra ghettoen blev kommanderet ud for at skovle en central plads fri for sne under kraftigt snevejr, der straks dækkede det ryddede stykke. Ikke for at det skulle gøre nogen nytte, men for at "folk" skulle kunne se ned på jøderne, der var tvunget til at arbejde hårdt - for ca. 80 år siden!

Er noget tilsvarende tilfældet med det aktuelle lovforslag – er det for at "danskerne" skal se "de fremmede" samle skidt på stranden uden løn? Kan lovforslaget ikke ses som et udtryk for en dansk *herskerattitude* hos aftalepartierne over for folk med udenlandske rødder, og danskere, der har boet i udlandet, og som ikke er selvforsørgende?

Og også en herskerattitude over for kommunernes jobcentermedarbejdere, som skal udføre det negative og meningsløse arbejde med at finde og administrere nytteløse "nyttejobs" til borgerne,

¹ <https://www.retsinformation.dk/eli/ltr/1958/65>

kontrollere dem på alle måder, og sanktionere dem med høje sanktioner – der kan spise hele kontanthjælpen/SHO-ydelsen op.

Bedres muligheden for lønarbejde?

Ifølge beregninger øger forslaget reelt ikke arbejdskraftudbuddet, da regeringen stort set ikke antager, at de berørte borgere kommer i jobs efter et nyttejob.

Det svækker derimod autonomi, værdighed, og måske endda ønske og vilje til at komme i arbejde hos dem, der kommer i "nyttejob", og som vil opfatte det som slaveri.

Det fører ikke til integration på arbejdsmarkedet, giver ikke bedre chancer eller personlig tilfredshed eller belønning i form af løn eller kompetencer. Da ordningen stort set alene rammer udlændinge og etniske minoriteter på SHO-ydelse, får de, der har behov for at praktisere og øve det danske sprog på arbejdspladsen heller ikke særlig gode muligheder for det. For nyttejobs udfyldes stort set af personer med andre modersmål end dansk.

Den generelle politik for ledige og sygedagpengemodtagere inden for arbejdsmarkedsområdet går ud på opkvalificering modsat den foreslåede ordning. I øvrigt får kommunerne så meget at gøre med at kontrollere borgerne, at der ikke bliver tid til at få borgerne i ordinære, lønnede jobs, og vejledningen henimod dette vil blive formindsket! Det er at forspilde mulighederne for at få personer i rigtige jobs under en højkonjunktur!

Socialdemokratiet, som oprindeligt kom med forslaget, har begrundet det med "Ret og pligt", at det er "Integrationspolitik", "Ligestillingspolitik", "Kvindefrigørelsespolitik", eller det skal øge andelen af beskæftigede - altså en "Arbejdsudbudspolitik" - og med "Værdipolitik". Og at børn skal se deres forældre stå op om morgenen for at gå på arbejde og være stolte af det! Men lovforslaget modarbejder snarere de nævnte områder.

Fattiggørelse

Hvis man ikke kommer i et reelt job med lønindtægt, vil fattiggørelsen af flygtninge og immigranter med et pålæg om op til 37 timers arbejdspligt besværliggøre integrationen på arbejdsmarkedet.

SOS Racisme mener, at der er andre måder at få udlændinge og danskere, der har boet over et år i udlandet, i arbejde på. Uden at det behøver at gå lige så meget ud over dem og deres børn, og uden at det skader og drives af negative tiltag over for dem. Vi har skrevet om det i afsnit G: Alternativer.

Uddybning af punkterne

A. Diskrimination

Der er tale om diskrimination, som er ulovligt efter loven om forbud mod racediskrimination, og Racediskriminationskonventionen:

1. Forslaget er især målrettet imod personer med udenlandsk baggrund. Forslaget er desuden målrettet "ikke-vestlige" indvandrede i tekst og i omtale og debat fra politikere og ministre.
2. Man vil undtage ukrainere på særloven fra lovforslaget, jf. s. 145-146. Det er reelt den største gruppe af flygtninge lige nu, selv om de kaldes for "fordrevne". Det taler ind i en

reel negativ diskrimination af personer af alle andre udenlandske nationaliteter, som ikke vil kunne undgå tvungen arbejdspligt og andre horrible tiltag, hvis de får kontanthjælp/SHO-ydelse.

3. Unge, der gerne vil læse videre, skal have et uddannelsespålæg, men risikerer at blive pålagt 37 timers arbejdspligt i stedet for at få den samme hjælp til at komme i uddannelse, som deres tidligere klassekammerater vil få, hvis de søger kontanthjælp. Dvs. en indsats, der er mindre uddannelsesrettet end deres jævnaldrende. Det kan være unge, der er kommet til Danmark kort efter fødslen og har gået i skole med danske børn, de unge vil med rette føle sig diskrimineret, hvilket man må forvente vil føre til en uvilje overfor det danske offentlige system.
4. Flygtninge skal ifølge Flygtningekonventionen behandles på lige fod med Danmarks egne borgere, men det bliver de ikke efter dette lovforslag. Dette har også været UNHCR's holdning i relation til tidligere lovforslag, som satte flygtninge i ringere situationer end "danskere", - fx om starthjælp og SHO-ydelse frem for kontanthjælp. Også selv om politikerne havde fundet på at behandle en lille gruppe danskere lige så ringe som flygtningene, ved at opføre kriterier for normal kontanthjælp efter, om man havde opholdt sig udenfor Danmark i mere end 1 år ud af et bestemt antal år - ligesom i dette lovforslag.
5. Mange flygtninge lider af traumer fra krig og forfølgelse, som i sig selv kan skabe problemer med indlæring af dansk. Desuden kan angst, mareridt og depression, som ofte følger med PTSD, svække arbejdsmuligheder og danskindlæring. En del har behov for først at få behandling for PTSD, og nogle har behov for fred og ro. På den måde kan pligtarbejdet også udgøre diskrimination med handicap som diskriminationsgrund.
6. Generelt skal lande som Danmark, der er medlem af ILO's Konvention om afskaffelse af tvangsarbejde, bekæmpe tvangsarbejde, særligt gælder det som her, hvor det bruges som middel til forskelsbehandling efter nationalitet jf. 1.e., og muligvis også kan skønnes at overtræde 1. b.: for at mobilisere arbejdskraft til økonomisk udvikling, og 1.c.: middel til opretholdelse af arbejdsdisciplin. *Mod 1.b.* taler, at næsten ingen skønnes at komme i job af det, og det er dyrt for samfundet; *mens for 1. c.* taler den retorik, der benyttes af politikerne i debatten om forslaget, fx at begge forældre bør gå på arbejde hver dag.

"Artikel 1.

Ethvert medlem af Den internationale Arbejdsorganisation, som ratificerer nærværende konvention, forpligter sig til at undertrykke og til ikke at gøre brug af nogen form for tvungent eller pligtmæssigt arbejde

(a) som middel til politisk tvang eller opdragelse eller som straf for at have eller give udtryk for politiske synspunkter eller synspunkter, der ideologisk strider mod den bestående politiske, sociale eller økonomiske ordening;

(b) som metode til at mobilisere og anvende arbejdskraft med henblik på økonomisk udvikling;

(c) som middel til opretholdelse af arbejdsdisciplin;

(d) som straf for at have deltaget i strejker;

(e) som middel til forskelsbehandling på grund af race, social stilling, nationalitet eller religion".

7. Regeringen har selv forsømt at modarbejde diskrimination. Bl.a. har den ikke leveret en "Handlingsplan mod racisme", som også skulle også omfatte arbejdsmarkedsområdet, og

som senest blev lovet færdig i første halvdel af 2024. Vi forventer at regering gør noget ved den diskrimination, der reelt finder sted hver dag i forbindelse med ansættelser på arbejdsmarkedet, i den politisk aftalte Handlungsplan mod racisme.

8. Samtidig mister flere, som er i arbejde, fortsat deres arbejdstilladelse eller opholdstilladelse grundet en urimelig stram udlændingelovgivning, som regeringen selv har kaldt skør og har lovet at ændre. Men den har stort set intet gjort for at ændre den i en mindre skør retning, - den og fremsætter fortsat diskriminerende lovforslag – som dette.

B. Bureautisering, øget kontrol og sanktioner

Lovforslaget rammer de allerfattigste i Danmark på SHO-ydelse. Ydelsen er i sig selv stort set ikke nok til at leve for. Reelt vil staten indskrænke den personlige frihed alvorligt for de borgere, der kommer ind under lovforslaget, - i stedet for at bruge positiv motivation og få borgerne som medspillere!

Lovforslaget er ude af trit med den *af*bureautisering på området for arbejdsløse og folk på sygedagpenge, og andre, som ikke får SHO-ydelser. Der afskaffes en række obligatoriske samtaler og kontroller, samt tiltag, der ikke er til nogen nytte, såsom ressourceforløb i årevis.

Med lovforslaget skal kontrollen af folk derimod intensiveres og udbredes til områder som jobsøgning og forberedelse til danskuddannelse, som skal foregå uden for hjemmet for at kunne registreres. *Fra lovforslaget: "Forslaget betyder, at kommunerne fremover pålægges at skulle registrere den nye aktivitet jobsøgning og forberedelsestid uden for hjemmet, som kan indgå i opførelsen af arbejdspligten"*. Ligesom fremmøder på sprogskoler kontrolleres.

Hvorfor kan man ikke vise borgeren den tillid, at han/hun vil forsøge at lære dansk og få job – hvis borgeren er jobparat, og så bare afsætte fire timer til det?

Når folk sættes under arbejdspligt i et unyttigt "nyttejob" – og når samfundet vil bestemme over, hvad de skal bruge 37 timer af en arbejdsuge på – er det et alvorligt indgreb i borgernes frihed. Det fører til tab af værdighed, selvbestemmelse, og folk vil opleve en stor meningsløshed. Der er ikke nogen bagkant for hvor længe "nyttejobbet" kan vare.

Større, langvarige adfærdsændringer – som at komme i arbejde, når man ikke har arbejdet en lang periode, samt indlæring af nye færdigheder- begynder med "A for Anerkendelse"; ikke med "S for Straf". Anerkendelse indeholder respekt for medmennesker, som selvstændigt tænkende og følede mennesker, der har egne meninger, vilje, ønsker, drømme, behov, ressourcer og sociale relationer – ligesom andre mennesker har det!

Sagsbehandlerne i kommunerne kommer til at bruge deres tid på nyttejobskabelse og kontrol - fremfor at høre, hvad de berørte selv mener, og drøfte/afprøve muligheder for jobs fx i få timer ad gangen i starten og siden øge timetallet - på en rigtig arbejdsplads.

Et ønske om ændring bør inddrage og vokse i personen selv, og respektere vedkommendes autonomi. Han/hun må fremlægge egne ønsker, overvejelser og bekymringer. Personen skal styrkes, og ikke svækkes eller behandles nedværdigende med sanktioner, befalinger, og nytteløst pligtarbejde. Det er uhensigtsmæssigt og nedværdigende at tilrettelægge hverdagen med begrænsende detaljer af hensyn til registrering og kontrol! Lovforslaget er utrolig stift.

Lovforslaget går direkte imod de vigtigste af Ekspertgruppens anbefalinger til fremtidens beskæftigelsesindsats², fra juni 2024. Ekspertgruppen anbefaler:

- En mere værdig beskæftigelsesindsats, med mere vægt på den enkeltes selvbestemmelse gennem større frihed til at vælge den vej, der passer individet bedst.
 - Afbureaukratisering med tillid fremfor kontrol, og færre rutinemøder.
 - At sanktioner ikke skal anvendes mod de personer, der er længst væk fra arbejdsmarkedet, som de aktivitetsparate. Gruppen skønnes at omfatte cirka 60% af dem, som lovforslaget omfatter.

C. Danskuddannelse og mulighed for anden uddannelse formindskes

Danskuddannelsen skal i forslaget forkortes med et modul på danskuddannelse 1; pengene herfra skal bruges til øget kontrol og etablering af nyttejobs. Selv hvis personer med udenlandsk baggrund ender på pension, vil det være af værdi for dem at have lært mest muligt dansk. Men lovforslaget forringer danskuddannelserne for voksne, stort set udfase højskoleophold, og **mindke den jobfaglige vejledning og indsats**, samt længere kompetencegivende forløb, som på sigt kunne have fået flere i beskæftigelse.

Ifølge Væksthusets forskning, resumeret af Charlotte Liebak Hansen,³ har forskningen vist at **"danskundervisning er vigtig for at øge de langvarige beskæftigelseseffekter. Det viser forskning fra Rockwoolfondens Forskningsenhed og University College London"**. Det burde snarere foranledige mere – og ikke mindre - danskuddannelse!

Nye tal fra **Integrationsbarometret**⁴ for voksne såkaldt "ikke-vestlige" indvandrere viser, at danskkompetencerne for indvandrede er gået tilbage på alle de tre målepunkter siden 2012:

3.1: Andelen, der kom til Danmark som 0-12-årige med karakteren 2 eller derover ved 9.klasses eksamen er faldet fra 89% i 2012 til 71% i 2023.

3.2: Andelen af indvandrere med ikke-vestlig oprindelse, der slet ikke eller i mindre grad oplever problemer med deres danskkundskaber, er tilsvarende faldet fra 57% i 2012 til 50% i 2024.

3.3: Andelen af kursister omfattet af integrationslovens program, der består en prøve i dansk inden 5 år fra påbegyndelse af danskuddannelse, er faldet lidt, fra 67% til 65% i 2023.

D. Fattiggørelse

Lovforslaget vil medføre fattiggørelse. Ifølge det tidligere fremsendte udkast til lovforslaget om **Skærpede krav til kontanthjælp for personer, der er kommet til Danmark efter 1968**⁵, skulle den omfattede gruppe bestå af cirka 22.000 personer. Ifølge økonomiministerens foreløbige svar på et spørgsmål i Folketinget, kan der først offentliggøres et mere nøjagtigt beregnet antal borgere *efter* høringsfristen for lovforslaget -måske i september 2024.

² <https://xn--fremtidensbeskftigelsesindsats-0uc.dk/>

³ <https://www.a4medier.dk/beskaeftigelse/artikel/debatvaeksthusetarbejdspligt>

⁴ https://integrationsbarometer.dk/barometer/sammenlign/?v=daab4df175a4&include_country%3Aboolean=on&indicators%3Alist=3N1&indicators%3Alist=3N2&indicators%3Alist=3N3

⁵ **Høring vedr. forslag til lov om ændring af lov om aktiv socialpolitik (skærpede betingelser for at opnå ret til kontanthjælp)**

Måske vil det vise sig, at en stor del af de omtalte aktivitetsparate borgere reelt vil få pension. Det kan være en fordel for dem, så de slipper for tvangsarbejde og en stor usikkerhed – og som pensionister kan de få nogle fordele i form af nedsatte takster.

Når de borgere, der kommer i 37 timers arbejdspligt både er fattige (på SHO-ydelsen) og ikke får meget fritid, har de også ringere vilkår for at spare penge - ved fx at finde de billigste varer – og ved at gå eller cykle i stedet for at bruge offentlig transport. De har også dårligere tid til at tage sig af deres børn og evt. andre familiemedlemmer, og til at opsøge gratis aktiviteter med dem.

Sanktioner og indtægtstab formodes at gå ud over børns integration og uddannelse og trivsel. Reelt vil der være mange eneforsørgere, der hellere ville bruge deres tid på at hjælpe deres egne børn med skolearbejde og på at give børn og evt. ældre familiemedlemmer omsorg, end på at samle skidt op på strandene uden at få løn for det. De betydelige sanktioner, der er varslet, vil også berøre familiens værdighed, velfærd og sundhed - og skabe mistillid og anspændthed mellem borgeren og sagsbehandleren.

Selv om sanktionerne skal stå i forhold til deres ydelser, kan de være ødelæggende ved blot en dags fravær, hos folk, der måske kun har råd til to måltider om dagen, og ikke har råd til nyt tøj og sko og medicin, oplever lukning for el og gas, og som det måske kun lige akkurat kan betale huslejen og ikke har chancer for at få en god og billig bolig.

Hjemløshed

Ca. halvdelen af de 22.000 borgere, man vil pålægge arbejdspligt, forventes sat ned i ydelser fra kontanthjælp til SHO-ydelse fra sommeren 2025. Det kan føre til udsættelse af boligen og hjemløshed, som Boligselskabernes Landsforening har advaret om, er dyrt og ødelæggende for familierne – og for kommunerne. For hjemløse er vejen til at få et arbejde særligt svær. Hjemløshed medfører ofte en kaskade af negative sociale begivenheder: nedsat selvværd, familieopløsning, sygdom og misbrug.

Øget børnefattigdom

Børn i fattige familier på SHO-ydelse kan blive endnu fattigere, hvilket medvirker til øget isolation. Forslag fra en Ekspertgruppe til Odense Kommune om, hvad kommunen og andre kan gøre for at imødegå Børnefattigdom⁶, kan bedre forenes med de af SOS Racisme og andre foreslåede Alternativer til lovforslaget, end med selve lovforslaget:

”6. At udvikle en mere familievenlig beskæftigelsesindsats, når der er børn i billedet.

Dette skal bidrage til at skabe forudsætningerne for succesfulde beskæftigelsesforløb, der tilgodeser balancer i familiens samlede situation, herunder med blik for børns eventuelle særlige behov. Dette kan have positiv indflydelse i forhold til fastholdelse af beskæftigelse. Det kan for eksempel være et hensyn til, at en enlig forælder måske ikke kan arbejde uden for dagtilbuddets åbningstider eller have lang transporttid.

⁶ <https://presscloud.com/file/88/883364454782756/Onepager - Bekpelse af brnefattigdom - anbefalinger til Odense Kommune fra ekspertgruppe og borgerpanel.pdf>

7. ... Det er en fordel for familiens trivsel og overskud, at sagsbehandlingen skaber hurtigere afklaring på forældrenes situation eller afgørelser, der har betydning for familiens økonomi.

13. At styrke beskæftigelsesindsatser og skabe jobåbninger, hvor det er muligt at lave aftaler om familievenlige arbejdstider og arbejdsforhold, så forældrene får positive erfaringer med arbejdsliv og -fællesskab, samt at der skabes gode betingelser for fastholdelse i job.

14. At sikre så mange lønnede arbejdstimer som muligt tidligt i beskæftigelsesindsatsen til de forældre, hvis børn lever i fattigdom. Lønnet arbejde vil bidrage til værdien og oplevelsen af at være en del af et arbejdsfællesskab samt bidrage til børnenes forståelse af det at have et job og et arbejdsliv.

27. At bidrage til, at unge får og fastholder fritidsjob.

28. At sikre mentorordninger og øge støtten for unge, der har brug for en ekstra hånd i ryggen til at finde praktik- og læreplads, fritidsjob, studiejob, ungarbejde eller regulært job. Herunder med fokus på støtte, når de unge er i job og praktik.

E. Ingen kvindefrigørelse for minoritetskvinder

I det nu vedtagne lovforslag om skærpede krav for kontanthjælp er ca. 55% af de berørte med udenlandsk baggrund kvinder og 45% mænd. Forslaget er forsøgt markedsført af udlændingeministeren og ligestillingsministeren som en frisættelse af kvinder, idet indtræden på arbejdsmarkedet kan give kvinden mere selvstændighed og selvtillid. Og hvis kvinden selv tjener en løn, har hun et større økonomisk råderum - hvis det da ikke bliver fradraget i SHO-ydelsen. Konceptet hviler først og fremmest på politikernes fordomme om at kvinderne ikke ønsker eller ikke må arbejde uden for hjemmet.

De fleste i Danmark vil formentlig have stor uvilje mod 37 timers arbejdspligt i Danmark og kalde tvungent pligtarbejde for slaveri, især hvis det hverken er eller fører til lønarbejde. For reelt mindsker det friheden at skulle samle skidt op på en strand 37 timer om ugen, hvis det ikke giver løn eller kompetencer eller et reelt job. Samtidig hindres flere i at tage en uddannelse eller på anden måde øge kompetencerne for et lønarbejde.

F. Forslaget er dyrt for stat, kommuner og borgerne og hjælper ikke på manglen på arbejdskraft

Manglende uddannelse af unge er dyrt for samfundet – og for de unge selv.

Ifølge lovforslaget vil den foreslåede indsats koste især kommunerne dyrt, ligesom arbejdet med udlændinge i kommunerne i høj grad skal omstilles til at finde særlige jobs uden for almindelige virksomheder: "særlig tilrettelagt nytteindsats" – dvs. nyttejobs, som med garanti ikke fører til ansættelse i et rigtigt job, fordi der ikke er rigtige stillinger i nyttejobs.

Dette sker på et tidspunkt, hvor Danmark har stort behov for arbejdskraft i rigtige, lønnede jobs! Hvorfor kan kommunerne ikke forsøge i stedet for at skabe ordinære deltidsjobs hos arbejdsgivere, der mangler folk, med løn fra kommunen i en introduktions- eller prøveperiode (praktik, isbryderordning) og med mentorstøtte, eller give løn for et antal arbejdstimer på deltid? Men hvor arbejdstagerne stadig får fulde ydelser, indtil de er selvforsørgende? Det kan ofte lade sig gøre at skabe deltidsjobs til studerende – både i offentlige og i private virksomheder, og dette burde vel også være muligt for arbejdstagere med udenlandske rødder? Denne model har givet særlig gode resultater på længere sigt ifølge forskning fra Væksthuset – i modsætning til nyttejobs.

Af de ukrainske fordrevne er nu 57% kommet i lønarbejde – ikke nødvendigvis fuldtidsjob - efter godt 2 år i Danmark. De er blevet taget godt imod, er ikke blevet skældt ud af politikere og medier,

og de fik arbejdstilladelse, så snart de havde søgt opholdstilladelse efter særloven. Samtidig har nogle kommuner og private virksomheder gjort en særlig indsats for at give ukrainere arbejde hurtigt, fx ved at give dem job i hjemmeplejen, hvor de gik ud sammen med en dansk ansat. Mange ukrainere er flygtet, inden de er nået at blive voldsomt traumatiseret af krigen, mens andre har mistet en eller flere af deres kære, - eller har nære pårørende, de er bekymrede for i Ukraine.

Andre med udenlandske rødder er mere traumatiserede end ukrainerne, og kommer fra lande, der har været plaget af krig i årtier. Cirka 60% af udlændinge på kontanthjælp er aktivitetsparate og ikke jobparate⁷. For mange medborgere vil usikkerheden om økonomien medføre en øget psykisk og fysisk belastning, som kan være med til at nedbryde deres sundhed – mere end den allerede er.

Desuden vil nogle sprogskoler og særlige vejledningsindsatser måske blive lukket ned. Og jobcentrenes medarbejdere skal spilde deres tid på meningsløse opgaver, frem for at få nogle i lønnet arbejde og få andre afklaret til pension, flexjob, rehabilitering eller beskæftigelse. Og de ansatte i jobcentrene vil opleve mistillid fra dem, der udsættes for tvang og sanktioner. Forslaget er derfor dyrt for alle tre parter: folk selv, kommunerne og staten

G. Alternativer

Der findes gennemprøvede alternativer. Overfor sygedagpengemodtagere fx hurtig med gradvis genoptagelse af arbejdet sammen med evt. genoptræning, når den syge er klar.

På kontanthjælpsområdet har "Væksthuset" fundet, at det er gået de borgere bedst, der har haft lønnet arbejde – helt ned til få timer pr. uge med løn – og samtidig har bevaret deres kontanthjælp. Andre muligheder er "isbryderordninger" indledt med en gratis praktikperiode og mentornetværk, og atter andre kunne være en blanding af kurser, netværk og praktik på rigtige arbejdspladser efterfulgt af ansættelser på deltid, som kunne trappes op.

Ifølge forskningschef, **Væksthusets Forskningscenter** Charlotte Liebak Hansen ⁸, er der ikke evidens for, at ulønnede nyttejobs fører til øget beskæftigelse. Det gør derimod ordinær lønnet beskæftigelse – "selv i få timer om ugen ⁹ til ordinær løn, samtidig med at personerne ikke får frataget deres offentlige ydelse". En undersøgelse fra Væksthuset viste, at 2 år efter at *aktivitetsparate* flygtninge eller indvandrere første gang fik blot få ordinære løntimer oveni deres kontante ydelse, forsørgede 56% sig selv helt eller delvist, de resterende 44% fik offentlige ydelser. Derimod – blandt *alle aktivitetsparate* var det 12%, der ikke have nogen timer med lønnet arbejde, efter 2 år. Det kan tolkes som: blot få løntimer i en virksomhed til ordinær løn kan give de aktivitetsparate flygtninge/indvandrere: kontakter, arbejds erfaring og formentlig også interesse, selvtillid og tro på, at de kan klare at arbejde – og vilje til at gennemføre det. Over for dette: Hvis

⁷ https://www.altinget.dk/arbejdsmarked/artikel/mange-indvandrere-kan-faa-dispensation-fra-regeringens-arbejdspligt?ref=newsletter&refid=altinget-dk-arbejdsmarked-587&utm_medium=email&SNSubscribed=true&utm_content=Altinget%20DK%20-%20Arbejdsmarked&utm_source=nyhedsbrev&utm_campaign=Altinget%20DK%20-%20Arbejdsmarked

⁸ <https://www.a4medier.dk/beskaeftigelse/artikel/debatvaeksthusetarbejdspligt>

⁹ <https://vaeksthusets-forskningscenter.dk/wp-content/uploads/2024/03/Loenner-det-sig-at-faa-loentimer-paa-vejen-mod-job.pdf>

300 ud af cirka 22.000 kommer i arbejde varigt fremefter på grund af det aktuelle og dyre lovforslag, svarer det til 1,4%.

Lone Loklindt, rådmand og viceborgmester i **Frederiksberg Kommune** skriver om forslaget om 37 timers tvungen arbejdspligt¹⁰, at det er usmageligt og ubrugeligt. Og fremhæver en beskæftigelsesindsats målrettet etniske minoritetskvinder i Frederiksberg, hvor 57% af minoritetskvinder er i job. Hun mener ikke ledigheden skyldes uvilje mod at arbejde, men at den oftest er et resultat af andre faktorer såsom sprogbarrierer, manglende kompetencer eller familieforhold. Et 20 ugers forløb i Frederiksberg har givet kvinderne et netværk med andre kvinder, som gør dem stærke og giver dem mere selvtillid. "En del af den indsats går også ud på, at vi arbejder ud fra arbejdsgivernes efterspørgsel på arbejdskraft". Og hun mener, at regeringen bør bruge den erfaring, man har ude i kommunerne fremfor tvungne nyttejobs.

SOS Racisme i et tidligere høringsvar om "Skærpede krav for kontanthjælp af 25. februar 2024"

¹¹ i afsnittet, side 2: **Brug gulerødder i stedet for pisk**, anbefalet det offentlige at:

- Vise anerkendelse af brugeren og give vedkommende medbestemmelse, undersøge behov og forventninger samt barrierer for at komme i arbejde, og forsøge at afhjælpe barriererne. .
- Give kontanthjælpsmodtagere, der kommer i arbejde, ret til at tjene et større kontant beløb, før det fradrages i kontanthjælpen.
- Udvis en positiv indstilling til uddannelse til unge under 30 år på kontanthjælp, hvis de ønsker dette.
Støtte unge psykisk syge, der vil i arbejde eller i uddannelse.
- Få folk ind i deltidsjob i rigtige jobs med løn til start og med nødvendig støtte, evt. med mentorstøtte, som kan være organiseret i netværk.
- Styrke dansksproglige kompetencer – især udtale og forståelse af det talte sprog.
- At jobcentre stopper med at drøfte tilbagesendelse med repatrieringsbistand, medmindre det efterspørges. Mange opfatter det nedværdigende og skræmmende. Nogle med PTSD undgår derfor jobcentersamtalerne.

Konklusion:

SOS Racisme mener, man skal droppe lovforslaget om tvangsarbejde og arbejdspligt, og i stedet bruge nogle af de ovennævnte initiativer, til at få folk i rigtigt lønarbejde – evt. med gradvis optrapning af arbejdstiden, - ikke nødvendigvis til 37 timer om ugen. og bibeholdt fuld SHO-ydelse/kontanthjælp den første tid, hvis man har været uden arbejde i lang tid.

Denne indsats vil kunne gavne alle parter uden at bryde ILO-konventionen om tvangsarbejde.

Med venlig hilsen,

For SOS Racisme,

Anne Nielsen, talsperson

¹⁰ <https://www.altinget.dk/artikel/rv-mette-frederiksens-symbolpolitik-spaender-ben-for-en-anstaendig-beskaeftigelsespolitik>

¹¹ https://sosracisme.dk/wp-content/uploads/2024/03/Hoeringssvar_SOSRacisme_skaerpedekravforkontanthjaelp_2816618.pdf